

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 22/04-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. mája 2004 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Eduarda Báránya a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť A. P., bytom Z. M., zastúpeného advokátom JUDr. J. G., Advokátska kancelária, Z. M., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Skalica v konaní vedenom pod sp. zn. Cb 2/02 (predtým pod sp. zn. 6 Rob 201/01) a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Skalica v konaní vedenom pod sp. zn. Cb 2/02 (predtým pod sp. zn. 6 Rob 201/01) p o r u š i l základné právo A. P., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. A. P. p r i z n á v a primerané finančné zadostučinenie v sume 35 000 Sk (slovom tridsaťpäťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Skalica povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. A. P. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 14 010 Sk (slovom štrnásťtisícdesať slovenských korún), ktorú je Okresný súd Skalica povinný vyplatiť na účet advokáta JUDr. J. G., Advokátska kancelária, Z. M., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením zo 4. februára 2004 č. k. I. ÚS 22/04-8 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť A. P., bytom Z. M. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. G., Advokátska kancelária, Z. M., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Skalica (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. Cb 2/02 (predtým pod sp. zn. 6 Rob 201/01).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ 12. septembra 2001 podal na okresnom súde návrh na začatie konania vo veci zaplatenia dlžnej sumy 358 995,30 Sk s príslušenstvom. Toto súdne konanie, ktoré sa teraz vedie pod sp. zn. Cb 2/02, nebolo doteraz skončené. Podľa tvrdenia sťažovateľa okresný súd od 27. decembra 2001, keď odporca podal proti platobnému rozkazu odpor, vo veci vôbec nekonal. Sťažovateľ podaniami z 25. júna 2002 a 6. októbra 2003 bezvýsledne žiadal o vytýčenie termínu pojednávania a o nápravu v konaní. Uvedený postup okresného súdu považuje sťažovateľ za porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy.

Na základe uvedeného sťažovateľ okrem vyslovenia porušenia označeného základného práva žiadal prikázať okresnému súdu „*konať tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá*“, priznať primerané finančné zadostučinenie v sume 800 000 Sk

odôvodňujúc túto žiadosť skutočnosťou, že „*nekonanie všeobecného súdu spôsobuje trvanie stavu právnej neistoty a zadržiavaním dlžnej sumy mu vzniká značná škoda*“. Sťažovateľ zároveň žiadal, aby ústavný súd uložil okresnému súdu zaplatiť jeho právnomu zástupcovi trovy právneho zastúpenia.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci listom z 11. marca 2004 (doručeným ústavnému súdu 17. marca 2004) písomne vyjadrila predsedníčka okresného súdu Mgr. H. S., K jej stanovisku sa 24. marca 2004 vyjadril sťažovateľ prostredníctvom svojho advokáta.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03).

II.

Na základe sťažnosti, jej príloh a písomných vyjadrení účastníkov konania ústavný súd zistil nasledovný relevantný priebeh a stav tohto konania:

Dňa 13. septembra 2001 bol okresnému súdu doručený návrh sťažovateľa na vydanie platobného rozkazu proti M. H. z H. (ďalej len „žalovaný“), ktorým sa sťažovateľ voči nemu domáhal zaplata pohľadávky v sume 358 995,30 Sk s prísl.

Okresný súd vo veci vydal 19. novembra 2001 platobný rozkaz sp. zn. 6 Rob 201/01, ktorý bol žalovanému doručený 12. decembra 2001.

Žalovaný 27. decembra 2001 podal proti predmetnému platobnému rozkazu odpor.

Dňa 2. januára 2002 bol vydaný pokyn pre súdnu kanceláriu na prevedenie veci do registra Cb.

Podaním, ktoré došlo okresnému súdu 27. mája 2003, sa sťažovateľ domáha „*doriešenia súdneho sporu*“.

Ďalším podaním doručeným okresnému súdu 20. októbra 2003 sťažovateľ urguje riešenie svojho súdneho sporu.

Dňa 12. januára 2004 bolo expedované predvolanie účastníkom konania na pojednávanie určené na 22. január 2004.

Dňa 21. januára 2004 bolo doručené oznámenie právneho zástupcu sťažovateľa, v ktorom pre kolíziu termínov žiada ospravedlniť neúčast' na pojednávaní a súčasne žiada vysvetliť, prečo bol sťažovateľovi doručený spolu s predvolaním na pojednávanie aj odpor žalovaného z 21. decembra 2001, t. j. až po dvoch rokoch.

Pojednávanie 22. januára 2004 bolo odročené na 19. február 2004 z dôvodu nepreukázania doručenia predvolania (nevrátenie doručeníek poštou) sťažovateľovi a jeho právnenmu zástupcovi.

Na pojednávaní konanom 19. februára 2004 (za prítomnosti sťažovateľa a právnych zástupcov účastníkov) okresný súd rozsudkom uložil žalovanému zaplatiť sťažovateľovi požadovanú sumu s 11 % úrokom z omeškania.

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. Cb 2/02 (predtým pod sp. zn. 6 Rob 201/01) došlo k porušeniu práva sťažovateľa zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných priet'ahov (...)“.

Podľa tvrdenia sťažovateľa okresný súd počas vyše dvoch rokov neurobil žiadne procesné úkony smerujúce k príprave pojednávania, dokonca ani nezaslal právnenmu zástupcovi sťažovateľa odpor na vyjadrenie, čím podľa neho porušil jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy.

2. Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení z 11. marca 2004 uviedla, „že vec bola prejednaná oneskorene avšak z toho dôvodu, že tunajší súd je obsadený len počtom 4 sudcov, hoci podľa systematizácie MS SR (pripojená tabuľka) má byť obsadený počtom 9 sudcov. Z tohto dôvodu nie je vo fyzických silách sudcov pôsobiacich na tun. súde zvládnuť celú agendu v primeraných lehotách, keďže v priemere vychádza na 1 sudcu 80 - 90 spisov mesačne v rôznych agendách. Personálna situácia sa neriešila kvôli nedoriešenej otázke optimalizácie, v rámci ktorej sa uvažuje o zlúčení tunajšieho súdu so súdom v Senici.

Zároveň však poukazujem na to, že odporca sústavne menil právnych zástupcov a taktiež navrhovateľ miesto toho, aby sa dostavil dňa 22. 1. 2004 na pojednávanie, ktoré v tejto veci bolo vytýčené, podal na Váš súd podanie, o ktoré ide. Toto pojednávanie sa teda nemohlo vykonať. Ďalšie pojednávanie sa konalo 19. 2. 2004, kde vo veci bolo rozhodnuté“.

3. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu v reakcii z 24. marca na toto vyjadrenie okresného súdu uviedol: „Mám za to, že v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Námietať personálne oslabenia na občianskoprávnom úseku v priebehu roka a s tým súvisiaci veľký počet nevybavených vecí nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil.

Predsedníčka OS Skalica ďalej poukázala na to, že odporca sústavne menil právnych zástupcov a taktiež navrhovateľ miesto toho, aby sa dostavil dňa 22. 1. 2004 na pojednávanie, ktoré v tejto veci bolo vytýčené, podal na Ústavný súd podanie, o ktoré ide. Toto pojednávanie sa teda nemohlo vykonať.

K týmto neobjektívnym argumentom uvádzam nasledovné:

Tým, že odporca viackrát zmenil svojho právneho zástupcu, nemohol spôsobiť prietahy v konaní, nakoľko žiadne pojednávanie vytýčené nebolo. Taktiež Okresný súd v Skalici sa vôbec neunúval oznámiť mi termín pojednávania vytýčeného na 22. 1. 2004, ani mi nezaslal odpor na vyjadrenie napriek tomu, že plnomocenstvo mal súd založené v spise. O termíne pojednávania som sa dozvedel od môjho mandanta až 21. 1. 2004, (pričom podnet na

ústavný súd bol odoslaný 20. 1. 2004). Ešte v ten deň som do Skalice odfaxoval oznámenie, v ktorom som ospravedlnil svoju neúčast' z dôvodu ďalších pojednávaní v uvedenom termíne.

Tiež chcem poukázať na skutočnosť, že predmetom konania pred okresným súdom bolo zaplatenie dlžnej sumy z titulu neuhradených faktúr, čo je vec právne aj fakticky naozaj jednoduchá, čo sa potvrdilo na pojednávaní dňa 19. 2. 2004, kde bolo vo veci rozhodnuté.

Dovtedy však OS v Skalici počas 25 mesiacov neurobil žiadne procesné úkony smerujúce k príprave pojednávania, dokonca ani nezaslal právnenému zástupcovi navrhovateľa odpor na vyjadrenie. Nekonanie súdu využil odporca sťažovateľa a začal sa zbavovať svojho majetku, preto aj rozhodnutie súdu vo veci sa javí ako neúčelné a vymožitelnosť dlžnej sumy cestou exekúcie je vážne ohrozená.

Pritom sťažovateľ ani jeho právny zástupca nijako neprispeli k zdĺhavosti konania a viackrát využili možnosť sťažnosti na priet'ahy v konaní vo vzťahu k orgánu štátnej správy súdov.

Tým, že okresný súd bol nečinný bez akejkoľvek zákonnej prekážky, sťažovateľ stratil dôveru voči tomuto orgánu, ktorého úlohou je ochrana zákonnosti.“

4. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

4.1. Ústavný súd konštatuje, že okresný súd nevykonal žiadne úkony smerujúce k rozhodnutiu veci v období od 27. decembra 2001, keď proti platobnému rozkazu podal žalovaný odpor, do predvolania účastníkov na pojednávanie (12. januára 2004) stanovené na 22. január 2004 (t. j. v trvaní vyše dvoch rokov).

Zaslanie odporu proti platobnému rozkazu na vyjadrenie sťažovateľovi až 12. januára 2004, ako aj vytýčenie prvého pojednávania vo veci na 22. január 2004 (t. j. po vyše dvoch rokoch po podaní odporu proti platobnému rozkazu) nesvedčí o takej organizácii práce okresného súdu, ktorá by smerovala k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa, tak ako to má na mysli čl. 48 ods. 2 ústavy a príslušné procesnoprávne normy.

4.2. Zo spisového materiálu týkajúceho sa predmetnej veci ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, na základe ktorých by vyššie uvedenú nečinnosť bolo možné pripísať zložitosti veci (čo okrem iného dokumentuje jej rozhodnutie na jedinom uskutočnenom pojednávaní konanom 19. februára 2004), správaniu účastníkov konania alebo iným okolnostiam nachádzajúcim sa mimo dispozičnej sféry okresného súdu. Skutočnosti, o ktoré opiera svoje tvrdenia predsedníčka okresného súdu vo vyjadrení z 11. marca 2004 („*sústavné menenie právnych zástupcov, neúčast' na pojednávaní 22. januára 2004*“) t. j. o vplyve správania sťažovateľa na priebeh konania a najmä jeho dĺžku, nepovažuje ústavný súd za takú okolnosť, ktorá by zásadným spôsobom ovplyvnila doterajší priebeh a celkovú dĺžku konania.

4.3. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý zistený priet'ah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, pokiaľ existujú ústavne relevantné dôvody, ktorými je nečinnosť súdu možné ospravedlniť (pozri napr. rozhodnutie sp. zn. I. ÚS 128/03 z 25. júna 2003 a v ňom cit. predchádzajúcu judikatúru ústavného súdu). Ústavný súd však nezistil ústavne relevantný dôvod na ospravedlnenie nečinnosti okresného súdu v období vyše dvoch rokov. V tejto súvislosti už ústavný súd uviedol (pozri napr. I. ÚS 23/03 a v ňom cit. predchádzajúcu judikatúru ústavného súdu), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté priet'ahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci – a teda vykonanie spravodlivosti – bez zbytočných priet'ahov. I keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či

konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkom súdneho konania a mieru ochrany ich práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na dlhodobo obmedzené personálne kapacity príslušných súdov. Medzi okolnosťami, ktorými vzniknuté priet'ahy vysvetlila predsedníčka okresného súdu, ústavný súd nezistil žiadnu takú skutočnosť, na ktorú by v súlade s jeho doterajšou judikatúrou bolo možné prihliadnúť (napr. II. ÚS 48/96, I. ÚS 28/01, I. ÚS 108/02). Ústavný súd preto dospel k záveru, že zistenú nečinnosť okresného súdu v dĺžke vyše dvoch rokov bolo potrebné v súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu považovať za „zbytočný priet'ah“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy.

4.4. Vzhľadom na všetky vyššie uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

5. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (čl. 127 ods. 3 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

5.1. Sťažovateľ požadoval priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 800 000 Sk z dôvodu, že nekonanie okresného súdu mu „*spôsobuje trvanie stavu právnej neistoty*“ a v konečnom dôsledku ako podnikateľovi v oblasti stavebníctva aj „*značnú škodu*“.

5.2. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa cit. ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa (pozri body 4.1. až 4.3. tejto časti) považuje za primerané vo výške 35 000 Sk. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že nemohol prihliadnúť na tvrdenie sťažovateľa, že „*zadržiavaním dlžnej sumy mu vzniká značná*

škoda“ a že *“by totiž uvedenú sumu mohol preinvestovať cca 7 krát za rok s minimálnym ziskom 20 % pri každej investícii“*.

Primerané finančné zadost'učinenie v zmysle príslušných ustanovení ústavy (čl. 127 ods. 3) a zákona o ústavnom súde (§ 56 ods. 4) je náhradou nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch a nemá charakter náhrady škody, prípadne ušlého zisku.

5.3. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2.

5.4. Vzhľadom na rozhodnutie okresného súdu o nároku s'ťažovateľa rozsudkom z 19. februára 2004, ktorým plne vyhovel jeho návrhu, nepovažoval ústavný súd za potrebné v zmysle návrhu s'ťažovateľa prikázať okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov [§ 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde].

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Úspešnému s'ťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Advokát vykonal tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, písomné podanie (s'ťažnosť) z 15. januára 2004 a vyjadrenie z 24. marca 2004. Odmena určená podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky) 13 602 Sk vo výške 1/3 predstavuje 4 534 Sk za jeden úkon. Celkové trovy za tri úkony teda predstavujú 13 602 Sk a spolu s režijným paušálom ku každému úkonu (136 Sk v zmysle § 19 ods. 3

vyhlášky a uznesenia Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory) sumu 14 010 Sk. Z týchto dôvodov ústavný súd preto v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 3 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. mája 2004